

**COLECTIVIZARE ÎN TELEORMAN (1949-1962).
REZISTENȚĂ ȘI ACCEPTARE FORȚATĂ**

- Ediția a II-a revizuită și adăugită -

**PUBLICAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN
(IV)**

PUBLICAȚIILE MUZEULUI JUDEȚEAN TELEORMAN

(IV)

*Copertă: Pompilia Zaharia, după o fotografie de Florin Otomega
(Bojica Emanoil, chiabur din Slobozia-Mândra)*

Tehnoredactare computerizată: Liviu Nicolescu

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Colectivizare în Teleorman (1949-1962). Rezistență și
acceptare forțată. Onești, Magic Print, 2011
ISBN 978-973-1732-54-1**

332.025.26(498-35 Teleorman)

Editura **MAGIC PRINT**, Onești

ISBN 978-973-1732-54-1

**COLECTIVIZARE ÎN TELEORMAN (1949-1962).
REZISTENȚĂ ȘI ACCEPTARE FORȚATĂ**

*Această lucrare a fost reeditată cu sprijinul financiar al
Episcopiei Alexandriei și Teleormanului și cu binecuvântarea
Preasfințitului Părinte Episcop Galaction.*

MUZEUL JUDEȚEAN TELEORMAN

COLECTIVIZARE ÎN TELEORMAN (1949-1962).

REZISTENȚĂ ȘI ACCEPTARE FORȚATĂ

Coordonator: CONSTANTIN ȚÎNȚARIU

Cuvânt înainte și Studiu Introdusiv de dr. MARIUS OPREA

Colectiv de autori:

CONSTANTIN ȚÎNȚARIU

ȘTEFAN NEDELCUȚĂ-APOPE

FLORIN CHIRIAC

STELUȚA CHEFANI-PĂTRAȘCU

LUMINIȚA GHEORGHE

ELENA TRONARU

CĂTĂLIN BORȚUN

2011

DEDICAȚIE

În locul cuvintelor mele, ale unui netrăitor al acestor vremuri, pun în fața cititorului cuvintele lor, ale țăranilor simpli, deveniți, fără voia lor, experimente tragice într-un proiect halucinant ...

„Era un vagon de cărat animale [...], erau femei gravide, copiii și oameni în vârstă. Era trenul disperării. Se auzeau oameni plângând, țipând, urlând!”

(Despre deportarea chiaburilor – prof. Emil Ionescu, deportat împreună cu tatăl său, învățătorul Marin Ionescu, considerat instigator al revoltei de la Ciuperceni din 6 iulie 1950).

„Pentru că refuzam să semnez declarația, îmi strângeau degetele de la mâini cu ușa, îmi dădeau bătaie la tălpi, mă spânzurau cu mâinile la spate de un cârlig [...]. M-au legat cu mâinile la spate cu o frânghie, m-au legat la ochi strâns, mi-au tras scaunul și am rămas agățat de mâini, atârând în gol. Așa mă țineau până vedeau că nu pot să mai vorbesc.”

(Despre condițiile de detenție din arestul Securității din Giurgiu – Ion Păun Petrescu, țăran sărac, considerat fruntaș al revoltei de la Ciuperceni din 6 iulie 1950).

„Când era noaptea cea mai frumoasă, de Înviere, eu eram răstignit pe masă, mă țineau cinci inși și unul mă bătea cu gărliciul și reteveul [...]. Pe urmă, am stat 24 de ore în celulă, ca într-un tron, pe perete și cu mâinile în jos. Nu puteam să mă mișc.”

(Despre arestul din sediul Securității din București – Ion Văcaru, țăran sărac, arestat pentru implicarea în revolta de la Dobrotești din 7 martie 1961).

„Doamne, Doamne! Ne-au luat căruța, plugul și atelajul cu care puneam boabe. Au venit și ne-au luat din curte un cal și chiar și pielea celuilalt cal care murise. M-am uitat cu ochii și m-am pus pe țipat fiindcă ne-au luat tot. Le strigam în față: <Eu vreau moarte, și colectiv nu vreau!>”.

(Despre refuzul intrării în colectiv – Ioana Chipurici, fiică de chiabur din satul Șopârlești, comuna Siliștea).

„Numeni nu mai este legat de proprietate ca cei care au luptat atunci și au murit. Cei de acum nu i-ar înțelege [...]. Să mori pentru pământ!”

(Despre pământ și proprietate – Ion Mihai, fiul lui Alexandru Mihai, fost primar al comunei Dobrotești, considerat chiabur de către autoritățile comuniste).

... acestor oameni, tuturor victimelor planului diabolic al colectivizării, de cele mai multe ori rămase anonime, țăranului român în general, le este închinată, cu un pios respect, lucrarea de față.

Constantin Țîntariu

CUPRINS

Cuvânt înainte	13
Listă de abrevieri	16
O cronologie a colectivizării agriculturii în România și în Teleorman (<i>Selecție realizată și completată de</i> <i>Constantin Țințariu</i>).....	18
Semnificațiile și prețul colectivizării României. Studiu introductiv (<i>dr. Marius Oprea</i>)	37
 Partea I. Colectivizare în Teleorman. Studii de caz	
 1. Colectivizarea în comuna Dobrotești	
(<i>Steluța Chefanii-Pătrașcu</i>)	65
- Cotele agricole, modalități de sărăcire a sătenilor pe cale legală și ilegală	69
- Chiaburul, motivul lansat de comuniști pentru învărbirea satelor	78
- Începuturile colectivizării în Dobrotești	88
- Schimbarea totală a proprietății private în proprietate colectivă (G.A.C.)	94
- Revolta din Dobrotești din 7 martie 1961	101
- Mărturii	114
 2. Colectivizarea în localitățile Siliștea și Ciuperceni	
(<i>Ștefan Nedelcuță-Apopo și Florin Chiriac</i>).....	122
- Situația marilor proprietari (moșierilor) din Siliștea, Ciuperceni, Purani în perioada 1945-1949	122
- Cotele agricole – mijloace de presiune exercitate asupra țăranilor	124
- Soarta chiaburilor în procesul colectivizării	134
- Revoltele din Ciuperceni și Siliștea. Manifestări și represiune	152
- „Transformarea socialistă a agriculturii” în comuna Siliștea	177
- Mărturii	188

3. Colectivizarea în comuna Slobozia-Mândra	
(<i>Luminița Gheorghe</i>)	192
- Înființarea și evoluția primei gospodării agricole colective din Teleorman: G.A.C. “1907”	193
- Încheierea colectivizării	207
- Procesul de eliminare a chiaburilor din structura socială a comunei	211
- Mărturii	219
4. Colectivizarea în comuna Siliștea Gumești	
(<i>Elena Tronaru</i>)	225
- Sistemul cotelor agricole, mijloc de presiune asupra țăranilor	225
- Chiaburii – „dușmanii de clasă ai democrației populare”	233
- Întovărășirile agricole Prima formă a modelului agricol sovietic în agricultură – întovărășirile agricole	240
- Gospodăria Agricolă Colectivă „calea spre lumină” a satului	245
- Mărturii	253
5. Colectivizarea în comuna Izvoarele	
(<i>Cătălin Borșun</i>)	258
- Cotele - spolierea țăranimii Române	258
- „Dușmanii celor ce muncesc” - Chiaburii	268
- Prima structură colectivistă în agricultură Întovărășirile	275
- Uzurparea proprietății – GAC	278

Partea a II –a. Colectivizare în Teleorman. Documente

1. Notă	283
2. Aspecte ale colectivizării în județul Teleorman în documente. Studiu introductiv (<i>Constantin Țințariu</i>)	284
3. Lista documentelor	302
4. Documente	313
5. Indice toponimic	539

CUVÂNT ÎNAINTE

„*Să nu ierți*”, își intitula polonezul Zbigniew Herbert un poem despre calea pe care urmașii și victimele unei dictaturi trebuie să o urmeze în legătură cu ce s-a întâmplat. Îndemnul nu este unul la răfuială deschisă, la brutalități și arbitrării care ar aduce cu sine același tip de comportament damnat, ci mai degrabă acela de a împiedica o iertare prin minimalizarea faptelor, sfârșind cu totala lor uitare. Practic, poetul polonez transmite ceea ce, într-o formă mult mai succintă și sugestivă, au făcut-o în România realizatorii monumentalului Memorial de la Sighet al Victimelor Comunismului, Ana Blandiana și Romulus Rusan, prin logo-ul care transmite esența acestui muzeu: *memoria ca formă de justiție*.

Este ceea ce se întâmplă și lucrarea de față, de fapt o reeditare a volumelor realizate de Muzeul Județean Teleorman în anul 2004. Alegându-ți drept temă de referință modul în care colectivizarea agriculturii s-a desfășurat în satele și comunele acestei zone, colectivul de cercetători a realizat, sub coordonarea colegului și prietenului meu Constantin Țințariu și cu sprijinul Ambasadei Statelor Unite la București, nu numai o monografie istorică de mare necesitate ci un act moral. Nu este vorba în această lucrare de o istorie a marilor oameni, a conclavurilor politice secrete care schimbă destinele lumii, sau de savante interpretări ale unor „procese”, mai degrabă teoretizate decât descrise pornind de la fapte, cum din păcate fac încă mulți istorici români, incapabili să se apropie de arhive sau să facă un interviu cu protagoniștii ai unui eveniment. Dimpotrivă, este adusă sub ochii cititorului tocmai aceea istorie „măruntă” pe care Fernand Braudel o descoperea fascinant cercetând mărturiile Evului Mediu, o istorie a oamenilor obișnuiți, a vieții lor de zi cu zi, pe care o nouă generație de istorici, la care se adaugă acum și colegii din Alexandria, o aplică de astă dată cu un succes incontestabil în cercetarea istoriei comunismului.

Cum spuneam, în cazul de față istoria nu este scrisă doar de dragul de a fi scrisă, cercetarea rezumată în lucrarea de față are și o dimensiune morală. O impune însuși subiectul ei, și anume colectivizarea agriculturii, un proces care a dus la înapoierea agriculturii românești până aproape de hotarele Evului Mediu, prin rezultatele economice și schimbările de

mentalitate pe care le-a impus cu mijloacele la fel de brutale precum cele de pe vremea zapciilor. Nu este cazul să fac aici istorie contrafactuală, dar nu mă pot împiedica să îmi imaginez ce s-ar fi petrecut cu agricultura din România, cu precădere din câmpiile largi și mănoase ale Teleormanului, dacă mica proprietate țărănească nu ar fi fost sufocată până la anihilare în jumătatea de veac a epocii comuniste, transformându-i pe țărani în proletari agricoli pe marea proprietate socialistă a agriculturii, ci ar fi fost încurajată măcar formal. Nu numai că nu a fost așa, dar colectivizarea a atras după sine un cortegiu de suferințe, altfel greu de imaginat. Rațiunea țaranului român este pământul său. Lipsit de pământ, țaranul român a încetat să mai fie țaran. Transformarea sa în „colectivist” a însemnat o majoră alterare a identității, din păcate cu urme vizibile până astăzi – de la depopularea și îmbătrânirea satelor până la degradarea catastrofală a condițiilor de viață din satul românesc în urma „transformării socialiste a agriculturii”. Tocmai de aceea, planul colectivizat aplicat în Teleorman nu se putea realiza fără împotriviri din partea țărănimii, unele dintre ele ajungând la forme deosebit de acute, întâlnite doar în alte câteva zone ale țării. Răscoalele din zonă au cutremurat serios autoritățile comuniste, atât locale, cât și centrale. Astfel, cercetarea în sine a acestui episod trist din istoria recentă a locurilor este un act moral, o formă de a face dreptate unui erou până acum prea puțin prețuit - țaranul român.

Despre toate acestea s-a vorbit, până acum, puțin. Însăși cercetarea subiectului este privită uneori cu suspiciune de autoritățile deținătoare de arhivă, sau cel puțin de unii dintre reprezentanții acestor instituții, care pornesc de la premisa că aceia care solicită documente cu privire la colectivizare într-o anumită localitate ar urmări, de fapt, reconstituirea vreunui drept la proprietate asupra unui teren – de parcă aceasta ar fi o crimă. Ca întotdeauna însă, mult mai deschiși față de istorici s-au arătat a fi oamenii simpli, mulți dintre ei protagoniști ai evenimentelor, care au dat posibilitatea alcătuirii în lucrarea de față a unui valoros corpus de mărturii. De altfel, mijloacele istoriei orale au fost utilizate și pe parcursul alcătuirii unor studii de caz în localitățile teleormănene Dobrotești, Siliștea, Ciuperceni, Slobozia Mândra, Siliștea Gumești, Izvoarele, realizate de Steluța Chefani-Pătrașcu, Ștefan Nedelcuță-Apope, Florin Chiriac, Luminița Camelia Gheorghe, Elena Tronaru și Cătălin Borțun, studii care sunt conținute în prima parte a acestei lucrări. Partea a doua cuprinde o valoroasă selecție de aproape 150 de documente din întreaga perioadă a colectivizării care ilustrează aspecte cu privire la modul în care autoritățile au pus la cale „transformarea socialistă a agriculturii” ca și reacțiile țărănimii – în mod

sugestiv, aproape de sfârșitul volumului, documentul 142 este o listă cu țărani din Siliștea Gumești care „nu s-au încadrat” în gospodăriile agricole colective, în vreme ce următorul document este un „tabel centralizator cu medaliile acordate celor care au contribuit la colectivizarea agriculturii în raionul Drăgănești Vlașca”.

Lucrarea de față are valoare istorică și de act cultural nu numai pentru Teleorman. Dacă exemplul entuziaștilor cercetători de la muzeul din Alexandria, coordonați de Constantin Țințariu, ar fi urmat de colectivele de cercetare de la toate muzeele din județele României, în mai puțin de un deceniu ar fi posibilă alcătuirea unei monografii exhaustive cu privire la colectivizare pe întreg teritoriul țării și la o analiză mult mai clară a acestui proces care poate fi considerat unul dintre cele mai grele capitole ale moștenirii comuniste. *Cu atât mai lăudabilă este în acest sens inițiativa de astăzi a Episcopiei Alexandriei și Teleormanului care, cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Episcop Galaction Stângă, a oferit sprijinul financiar pentru reeditarea lucrării.* La puterea exemplului se adaugă și calitatea de act reparatoriu al cercetării de față, dedicată în fond sutelor de mii de victime ale colectivizării din Teleorman, fie că a fost vorba de țărani care au fost uciși sau trimiși în închisori și lagăre, fie că a fost vorba de tragedia sutelor de mii de oameni simpli care deseori nu au avut ce pune pe masă în fața copiilor după ce au fost deposedați de bunurile lor în numele „transformării socialiste a agriculturii”, cerute de Moscova și înfăptuite fără crâcnire și cu zel de comuniștii din România. Și acești țărani se adaugă celor mulți și neștiuți, cu toții victime ale dictaturilor comuniste, la care se referea poetul polonez Zbigniew Herbert, atunci când scria:

*„Să nu iertați, căci nu e căderea voastră să iertați,
În numele celor ce au fost vânduți
Când se crăpa de ziuă”.*

dr. Marius Oprea,
director al Centrului de
Investigare a Crimelor
Comunismului din România

ABREVIERI

A.C.	- Gheorghe Gheorghiu-Dej, „Articole și Cuvântări”
A.C.N.S.A.S.	- Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității
A.A.F.D.P.R.	- Arhiva Asociației Foștilor Deținuți Politici din România
A.N.R.	- Arhivele Naționale ale României
A.S.R.I.	- Arhiva Serviciului Român de Informații
B.O.	- Buletinul Oficial
C.J.M.	- Curtea de Justiție Militară
C.M.	- Colonii de Muncă
C.P.	- Comitet Provizoriu
C.S.C.	- Comitetul de Stat pentru Colectări
C.S.C.P.A.	- Comitetul de Stat pentru Colectarea produselor Agricole
D.	- Decret
D.C.M.	- Dispoziția Consiliului de Miniștri
D.G.S.P.	- Direcția Generală a Securității Poporului
D.G.S.S.	- Direcția Generală a Securității Statului
D.L.	- Decret-Lege
D.P.C.M.	- Decizia Președinției Consiliului de Miniștri
D.R.S.P.	- Direcția Regională a Securității Poporului
F.N.D.	- Frontul Național Democrat
F.P.	- Frontul Plugarilor
G.A.C.	- Gospodăria Agricolă Colectivă
G.A.S.	- Gospodăria Agricolă de Stat
H.	- Hotărâre
H.C.M.	- Hotărârea Consiliului de Miniștri
L.	- Lege
M.A.I.	- Ministerul Afacerilor Interne
M.A.N.	- Marea Adunare Națională
M.Ap.N.	- Ministerul Apărării Naționale
M.I.	- Ministerul de Interne
M.J.T.	- Muzeul Județean Teleorman
M.O.	- Monitorul Oficial
P.M.R.	- Partidul Muncitoresc Român
S.A.D.	- Societatea Agricolă Dobroțești
S.A.D.S.V.	- Societatea Agricolă „Dumbrava”, Siliștea Videle

S.A.S.M.	- Societatea Agricolă „1907”, Slobozia-Mândra
S.J.T.A.N.	- Serviciul Județean Teleorman al Arhivelor Naționale
S.M.T.	- Stațiune de Mașini și Tractoare
T.O.Z.	- Întovărășiri Agricole
U.F.D.R.	- Uniunea Femeilor Democate din România
U.M.	- Unități de Muncă
U.T.M.	- Uniunea Tineretului Muncitor

O CRONOLOGIE A COLECTIVIZĂRII AGRICULTURII ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN TELEORMAN¹

Selecția realizată și completată de Constantin Țințariu

1945

- 6 martie Instaurarea guvernului Petru Groza.
- 23 martie A fost adoptată legea privind înfăptuirea reformei agrare (L.187, în M.O. 68 bis/23 martie 1945). Nu se prevede suprafața cu care sunt împrorietăriți țaranii, aceasta urmând să fie determinată „ în raport cu rezerva de pământ existentă în raza plasei” (art.14). Plafonul maxim de împrorietărire este de 5 ha, „în afara cazurilor de strămutare în vederea împrorietăririi în alte regiuni” (art.15). Legea îngrădește circulația fondului funciar, articolul 20 interzicând împărțirea, vinderea, darea în arendă sau ipotecarea gospodăriilor create prin împrorietărire.
- *martie În baza Legii 187/1945, în județul Teleorman au fost expropriate 239 de moșii, cu o suprafață de 22.500 ha.
- *mai Au luat ființă și în județul Teleorman Consiliile politice județene, considerate organisme consultative. Ele au avut rolul de a impune administrația comunistă, fiind alcătuite numai din reprezentanți ai Frontului Național Democrat (P.C.R., P.S.D., Frontul Plugarilor).
- 19 iulie Cultivatorii de cereale sunt obligați să predea statului cote de grâu, orz, secară și orzoaică și ovăz (D.P.C.M. 2339, în M.O. 161/19 iulie 1945).

¹ Prezentarea cronologică de mai jos reprezintă un Extras din *Dosarul Colectivizării în România 1949-1962*, studiu întocmit de Comisia pentru cercetarea abuzurilor și pentru petiții din Camera Deputaților a Parlamentului României în 1992. Completările realizate de autorul selecției au fost marcate cu (*).

Videle	16, 25, 29, 30, 33, 125, 129, 132, 140, 143, 177, 178, 179, 180, 185, 189, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 298, 305, 307, 309, 311, 351, 363, 374, 382, 396, 397, 412, 429, 430, 431, 486, 490, 504, 506, 507, 510
Viișoara	467
Vitânești	471, 518
Vlașca, jud.	24, 25, 122, 123, 125, 135, 149, 152, 156, 159, 162, 167, 176, 283, 295, 300, 303, 344, 345, 348, 408,

Z

Zăbrani	22, 193, 286
Zâmbreasca	89, 290, 499, 527
Zimnicea	25, 32, 110, 114, 259, 260, 263, 269, 271, 275, 277, 278, 287, 288, 289, 296, 298, 303, 306, 308, 309, 311, 342, 364, 408, 420, 421, 427, 449, 451, 461, 466, 468, 483, 484, 500, 505, 512, 514, 516, 518, 519, 520, 521